

მიმოხილვა, რეაცია, რეცენზია

ნოდარ გელაშვილი

თბილისის ჯავახიშვილის სახ. უნივერსიტეტი

ნეოსოკრატული საუბარი როგორც ჯგუფური დისკუსიის მთავრი

მირითაძი თერმინი: მაიევები, ნეოსოკრატული საუბარი, ჯგუფური დისკუსია, სამრეკლამო საგოგადოება.

საუბარი

ძველი ბერძნები განასხვავებდნენ ფილოსოფიური საუბრის ორ სახეს – ერისტიკას და დიალექტიკას. სიტყვა „ერისტიკა“ მომდინარეობს კამათის, განხეთქილების ქალდმერთ ერის -იდან და ნიშნავს ისეთ კამათს, რომელშიც მოკამათე ცდილობს სხვადასხვა ნამდვილი ოუ ფსევდო არგუმენტების მოხმობით ჩიხში შეიყვანოს მოწინააღმდევებები და მიაღწიოს გამარჯვებას. კამათის ამ მეთოდს ფართოდ იყენებდნენ სოფისტები. დიოგენე ლაერტი ამგვარი კამათის შემომტანად პირველ სოფისტ პროტაგორას მიიჩნევს [2; IX, 52].

უფრო გავრცელებულია სიტყვა „დიალექტიკა“. ძველბერძნული ნიალექტიკური ტექნი ნიშნავს საუბრის ხელოვნებას, საუბრის ტექნიკას. ანტიკურობიდან დღემდე დიალექტიკის ცნებამ არაერთი სახეცვლილება განიცადა. სოკრატესთვის ის ფილოსოფიური დიალოგის სინონიმია და გულისხმობს საუბარს, რომელიც მიმდინარეობს არგუმენტირებული კითხვა-პასუხის ფორმით და რომლის მიზანიც მოსაუბრეთა მიერ ჰეშმარიტების ერთობლივად დადგენაა. ერისტიკისგან განსხვავებით, მისი მიზანი არ არის თანამოსაუბრის დამარცხება ან რამენაირი დამცირება. პირიქით, დიალოგიდან ორივე მხარე გამარჯვებული და გაძლიერებული გამოდის, მაშინაც კი, როდესაც მთავარი მიზანი – ჰეშმარიტების გარკვევა – მიღწეული არაა, როგორც ეს არაერთხელ ხდება, მაგალითად, პლატონის ე.წ. პორეტულ დიალოგებში.

დიალოგი, საუბარი, როგორც ადამიანთა შორის ურთიერთობის ძირითადი ფორმა, მომდევნო ეპოქებშიც იქცევდა ფილოსოფოსთა, ხელოვანთა და მეცნიერთა ყურადღებას. არსებობს მრავალი ბრძნული გამონათქვამი, რომელიც მხატვრული ფორმით გამოხატავს სიტყვის, საუბრის უდიდეს მნიშვნელობას ადამიანებისთვის. გავიხსენოთ სულხან-საბა ორბელიანის „უტაბესი და უმწარესი“ ან „ენით დაკოდილი“ ან ოუნდაც გოვთეს ცნობილი ზღაპარი [3; გვ. 15], რომელშიც ოქროს მეფე ეკითხება გველს, როგორც სიბრძნის მატარებელს: – „რა არის ოქროზე დიდებული?“ – „სინათლე“, პასუხობს გველი. – „რა არის სინათლეზე ცხოველმყოფელი?“ – „საუბარი“.

ლოგოთერაპიის შექმნელი, ავსტრიელი ფსიქიატრი ვიქტორ ფრანკლი პირველ ფსიქოთერა-პაგტად სოკრატეს მიიჩნევდა. სოკრატე საუბრისას იყენებდა ე.წ. მაიეგტიკის მეთოდს (ძველბერძნ. მაცეული ტექნიკი) და მეთოდის წყალობით ახერხებდა იმას, რომ მისი თანამოსაუბრე თავად მიდიოდა ისეთ ჰეშმარიტებამდე, რომელიც მანამდე მისთვის უცნობი და მიუწვდომელი იყო. სოკრატეს, მისივე სიტყვებით, აქ მხოლოდ დამხმარის, ბებიაქალის ფუნქცია ეგისრებოდა. სხვა სიტყვებით, ის თანამოსაუბრეს გამზადებულ პასუხებს კი არ აძლევდა, არამედ კითხვა-პასუხის მისეული მეთოდით მხოლოდ ეხმარებოდა, სინათლეზე გამოეტანა მასში აპრიორულად მოცემული ჰეშმარიტებანი [6:359-360].

საუბარი სულ ცოტა ორ მონაწილეს გულისხმობს – წყაროს და მიმღებს, როგორც მათ ინტერპერსონალური კომუნიკაციის ფსიქოლოგიაში უწოდებენ – რომელთაგან ერთი ლაპარაკობს და მეორე უსმენს. შემდეგ კი როლები იცვლება. თითქოს თავისთავად ცხადია, რომ ლაპარაკი უფრო აქტიური პროცესია, ვიდრე მოსმენა. მაგრამ ეს ერთი შეხედვითაა ასე, კერძოდ მაშინ, როდესაც საუბრის პროცესს მხოლოდ გარეგნულად ვაკვირდებით, მასში ჩადრმავების გარეშე. შინაგანად კი მოსმენა ბევრად უფრო აქტიური პროცესია, ვიდრე ლაპარაკი, განსაკუთრებით ისეთი მოსმენა, რომელიც თანამოსაუბრის პიროვნების სიღრმეებს სწვდება. აქტიურ მოსმენას თერაპიული ეფექტიც ახლავს. ასეთი მოსმენის უნარი განვითარებადია. უფრო მეტიც, ის საგანგებო გაწვრთნას, გავარჯიშებას საჭიროებს, რის შედეგადაც მოსაუბრე უუფლება კითხვის დასმის და მოსმენის განსაკუთრებულ ტექნიკას. როცა მოსმენა მხოლოდ პასიურად ხდება, შინაგანი კონცენტრაციის გარეშე, ის, რასაკვირველია, უფრო ნაკლებად აქტიური პროცესია, ვიდრე ლაპარაკი. და, როგორც წესი, სწორედ ასე პასიურად უსმენს თანამოსაუბრეს ადამიანთა უდიდესი უმრავლესობა.

აქტიური, ემპათიური მოსმენის მეთოდი ფსიქოთერაპიაში ამერიკელმა ფსიქოლოგმა კარლ როჯერსმა შემოიტანა და ის მას მომავლის მეთოდად მიიჩნევდა, ვინაიდან აქტიური მოსმენით ადამიანი თანამოსაუბრეს ეხმარება საკუთარი პრობლემების, საკუთარი თავის უკეთ გაგებაში და, ამდენად, თვითშემეცნებაში. ამ თვალსაზრისით აქტიური მოსმენა სოკრატული მეთოდის ერთგვარი გაგრძელებაა, თუმცა მასში ყურადღება უფრო ადამიანის ემოციურ მხარეზეა გამახვილებული და არა მის აზროვნებაზე, როგორც ეს სოკრატულ საუბრებში ხდებოდა.

მეთოდის ისტორია

სოკრატე. პლატონთან მაიევტიკის მეთოდი ჯერ „მენოში“ გვხვდება, დაწვრილებით კი აღწერილია „თეეტებში“ [8], „თეეტებში“ [148d – 151a] სოკრატე აგულიანებს ახალგაზრდა თეეტებს, განუმარტოს მას, თუ რა არის ცოდნა. მასთან საუბარში სოკრატე აღნიშნავს, რომ მას აქვს ერთი მეთოდი, რომელსაც ის სხვას არ უმხელს და მხოლოდ თვითონ იყენებს სხვებთან საუბარში. მას სოკრატე ბებიაქალის ხელოვნებას უწოდებს, „ოღონდ ბებიაქალებისგან განსხვავებით მე კაცების მიმართ ვიჟენებ ამ მეთოდს, კერძოდ კითხვების დასმით ვეხმარები შემეცნების მსურველს შეცდომის ჭეშმარიტებისგან განსხვავებაში. ბებიაქალის ხელოვნებისკენ დმერთი მიბიძგებს ისე, რომ ჩემი საკუთარი აზრი კი არ გამოვთქვა, არამედ თავად ახალგაზრდამ იპოვოს ჭეშმარიტება საკუთარ თავში“. მისი თქმით, ამის გამო ბევრი მას ბრიყვად თვლის, რადგან ის პასუხებს კი არ იძლევა, არამედ მხოლოდ კითხვებს უსვამს ახალგაზრდებს. ის ღმერთთან ერთად მხოლოდ ეხმარება ჭეშმარიტების დაბადების პროცესს. სოკრატე ჩვეული ირონიით დასძენს: „ზოგს პგონია, თითქოს ჩემი წვლილი ამ ჭეშმარიტებათა დაბადებაში უმნიშვნელოა და ძირითადად საკუთარ დამსახურებად მიიჩნევენ ჭეშმარიტების წვდომას. ხშირად ასეთები ჩიხში ექცევიან, შეცდომას ვეღარ ასხვავებ ჭეშმარიტებისგან და კვლავ ბრუნდებიან ჩემთან, მე კი ზოგს ვეხმარები და ზოგს – არა, იმისდამისედვით თუ რას ჩამაგონებს ჩემი დვთაებრივი ხმა. ამასთან ბევრი აღშფოთებულია ჩემით, რადგან მათ მრავალი უაზრობისგან ვათავისუფლებ. ეს კი ისეთივე მტკიცნეული პროცესია როგორც მშობიარობა. მე კიდევ არავისთვის მინდა ტკიფილის მოტანა, უბრალოდ თავისთავად გამოდის ასე, რადგან არ მაქვს უფლება შეცდომა მოვიწონო და ჭეშმარიტება „უარგვუ“. ასე აგულიანებს სოკრატე თეეტებს, სცადოს ცოდნის დეფინიცია და დაარწმუნებს კიდევ რომ ღირს მეცდელობა.

ლეონარდ ნელსონი. გერმანელმა ფილოსოფოსმა, იაკობ ფრიდრიხ ფრიზის (1773-1843) სკოლის წარმომადგენელმა ლეონარდ ნელსონმა (1882-1927) მაიევტიკის სოკრატულ მეთოდზე ააგო თავისი პედაგოგიური კონცეფცია [7]. ის მეთოდს სოკრატულს იმიტომ კი არ უწოდებს, რომ სოკრატე იდეალურად ახორციელებს მას პლატონს დილოგებში. ნელსონის აზრით, სოკრატეს ბევრი ხარვეზი პქონდა მაიევტიკური მეთოდის გამოყენებისას. ის ხშირად სუგესტიურად ზემოქმედებდა მსმენელზე, ზოგჯერ მანიპულაციასაც მიმართავდა და არ უტოვებდა თავისუფლებას, ეპოვნა პასუხი საკუთარი ძალებით. მაგრამ სოკრატეს სახელს ნელსონისთვის ეს მეთოდი იმიტომ უკავშირდება, რომ ის იმავე დიდაქტიკური და შემეცნებისთვორიული წარმატებიდან

ამოდიოდა, რაც ნელსონისთვისაც უმნიშვნელოვანესი იყო. კერძოდ, იმის გაცნობიერებიდან, რომ თანამოსაუბრე თვითონ უნდა მიიყვანო ჰეშმარიტებამდე, რომ ეს ყველა საღად მოაზროვნე და აეთილი ნების ადამიანისთვის მისაწვდომია და რომ ჰეშმარიტების პოვნა მოითხოვს სიმამაცეს, დაეყრდნო საქუთარ გონებას და დაძლიო კონვენციური მოსაზრებები, აპვიატებანი, ილუზიები, აზროვნების სიზანტე და კონფორმიზმი [1:7]. ასე რომ, ნეოსოკრატული საუბარი სოკრატული მეთოდის შემდგომი გაფართოება-განვითარებაა და წარმოადგენს ჯგუფური დისკუსიის განსაკუთრებულ მეთოდს.

თუ სოკრატული მეთოდი პლატონთან ძირითადად დიალოგის ჩარჩოებში რჩებოდა, ნეოსოკრატული საუბარი მიმდინარეობს ჯგუფში, სადაც თითოეული წევრი ცდილობს სხვა წევრების აზრთა განვითარებისთვის „ბებიაქალის“ როლი ითამაშოს და ამგვარად ხელი შეუწყოს არა მარტო ცალკეული თანამოსაუბრის, არამედ ჯგუფის ყველა წევრის მიერ შემეცნების მიღწევას.

დიალოგიდან ჯგუფზე გადასვლა ძირფესვიანად ცვლის წამყვანის როლს. ის უკვე ადარაა ერთადერთი „ბებიაქალი“, ვინაიდან ყველა ერთმანეთის „ბებიაქალი“ ხდება. მეორეს მხრივ კი, წამყვანის ამოცანა რთულდება სიტუაციის კომპლექსურობის გამო, რაც ქმნის საფრთხეს, ჯგუფმა გადაუხვიოს ძიების მიმართულებას და დაივიწყოს ამოსავალი კითხვა.

ნელსონის მოწაფე გუსტავ ჰებანდა (1898-1996) შემდგომ განავითარა ნეოსოკრატული საუბრის მეთოდი [4]. კერძოდ, მან შეასუსტა ნელსონის პრინციპი, რომ ჯგუფურ საუბარში მიღწეული თანხმობა შესაძლოა გაიგივებული იქნეს ჰეშმარიტებასთან. მისი აზრით, ჯგუფში მიღწეული კონსენსუსი შეუძლებელია ჰეშმარიტების კრიტერიუმად ჩაითვალოს. ჯგუფური საუბრისას ჰებანისთვის შემეცნებითი მიზნების გარდა მნიშვნელოვანია არგუმენტაციული კომპეტენციის განვითარება. ის ამასთან ხაზს უსვამს რაციონალობის, სიცხადის, ავტონომიურობის და აუთენტურობის კანტისეულ პრინციპებს. დისკუსიის ყოველმა მონაწილემ უნდა გამოთქას მხოლოდ ის, რასაც სინამდვილეში ფიქრობს და არ წამოაყენოს ესა თუ ის თეზისი რაიმე სტრატეგიული მოსაზრებით ან მხოლოდ დისკუტის გულისთვის. ნელსონის მსგავსად ჰებანიც იყენებს რეგრესული აბსტრაქციის ფრიზისეულ მეთოდს, რომელიც არსებითად ინდუქციური მეთოდის ვარიაციაა და უფრო გოვთეს ფენომენოლოგიურ მეთოდს ჰგავს, ვიდრე ბეკონისეულ ინდუქციას. კერძოდ ხდება არა განზოგადება ცალკეული შემთხვევებიდან, არამედ ზოგადის დანახვა კერძოში და ანალიზის გზით კერძოდან მისი გამოყოფა. აქ მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ხდება არა თეორიული, წიგნებიდან აღებული პრობლემების, არამედ ისეთი კონკრეტული საკითხების განხილვა, რომელთაც საფუძვლად უდევს ჯგუფის წევრთა საქუთარი გამოცდილება. მხოლოდ ამის შემდეგ და აქედან გამომდინარე ხდება საყოველთაო მნიშვნელობის მქონე დებულებების, წესების თუ პრინციპების შემუშავება.

ნეოსოკრატული მეთოდი

ნეოსოკრატული საუბრისთვის იდეალურია მცირე ჯგუფები (8-15 ადამიანი). დისკუსიის ყოველი მონაწილე ცდილობს:

- ცოდნა კი არ გადაიღოს სხვისგან, არამედ იაზროვნოს თავად
- განიხილოს არა ზოგადი შეხედულებები, არამედ იაზროვნოს კონკრეტულად
- არა აკრიტიკოს სხვისი აზრები, არამედ იაზროვნოს სხვასთან ერთად
- ეძებოს ჰეშმარიტი შემეცნება და არ დასჯერდეს მხოლოდ სხვებისთვის მოსაზრებათა გაზიარებას

შესაბამისად, ნეოსოკრატული საუბარში:

- დისკუსიის მონაწილე მხოლოდ საქუთარ აზრებს გამოთქამს; ავტორიტეტთა მოსაზრებები არგუმენტად არ ითვლება

- თემის ანალიზი ხდება კონკრეტულიდან თანდათანობით აბსტრაქტულზე გადასვლით. ამიტომ ამოსავალია, როგორც წესი, კონკრეტული მაგალითი რომელიმე მონაწილის საკუთარი გამოცდილებიდან
  - მონაწილეთა მიერ ერთმანეთის აზრთა გაგებას უპირატესობა ენიჭება სწრაფ შედეგებთან შედარებით
  - წინსვლა ხდება ნაბიჯ-ნაბიჯ ყველას მონაწილეობით
  - ხდება საუბრისას გამოთქმული აზრების და ვარაუდების განმამტკიცებელი და საწინაარმდგვო არგუმენტების შემოწმება
  - მონაწილეები ერთობლივად ეძებენ დებულებებს (აზრებს), რომლებსაც ყველა დაეთანხმება
- როდესაც ჯგუფი აგნებს ისეთ მსჯელობას, რომელსაც ყველა ეთანხმება, კონსენსუსიც მიღწეულია. თუმცა ასეთი კონსენსუსი სასურველია, ეს არ ნიშნავს დისკუსიის მონაწილემ არ გამოთქვას საფუძვლიანი ეჭვი, თუკი მას ის უჩნდება, თუნდაც ამ ეჭვმა მოგვიანებითაც იჩინოს თავი. კონსენსუსის შემთხვევაში მონაწილეები იწერენ მნიშვნელოვან აზრობრივ ნაბიჯებს, რომლებიც ერთობლივად იქნა გავლილი.

სოკრატული საუბარი ნიშნავს, გაიფართოვო აზროვნების პორიზონტი, ერთმანეთს შეუსაბამო საკუთარი აზროვნება და მოქმედება, განსახილებელი საკითხისადმი განივითარო საკუთარი წვდომა. გუსტავ პეტენი წერს: „მიზანია, მონაწილე ჩაწვდეს, გაიგოს (Einsicht), ეს კი ნიშნავს საკუთარ სულში წვდომას, საკუთარ სულში პოვნას. წვდომა, გაგება სხვა რამაა ვიდრე გრძნობადი აღქმით მოპოვებული ცოდნა ან ისეთი ცოდნა, რომელიც სხვისგანაა შეძნილი. ყველას ძალუბს რეფლექსიის გზით საკუთარ სულში მიაღწიოს გაგებას. ამას მნიშვნელოვანწილად უწყობს ხელს საუბარი პარტნიორთა შორის, რომელთაგან არავინაა მეორისოფის უპირობო ავტორიტეტი“.

სოკრატული საუბრის მონაწილეები ხშირად აღნიშნავენ, რომ მისი ზემოქმედება დისკუსიის შემდეგაც გრძელდება, რომ ისინი ყოველდღიურობაშიც უფრო ცნობიერები არიან საუბრისას, უფრო ზუსტად უსმენენ, ადვილად ამჩნევენ ცარიელ ფრაზებს და დაზუსტებისთვის კითხვებს სვამენ, ნაკლებად იღებენ დოგმებს, რომ იზრდება საკუთარი თავისადმი რწმენა, რაც დამოუკიდებელი მსჯელობის უნარს და მოქალაქეობრივ სიმწიფეს ზრდის.

სოკრატულ დისკუსიებში მონაწილეობის წინაპირობაა არა ფილოსოფიური განსწავლულობა, არამედ ჩვეულებრივი განსჯის უნარი და მზაობა, იმუშაო ამ მეთოდით. ყოველი მონაწილე ცდილობს მხოლოდ საკუთარი აზრები გამოთქვას და არა ავტორიტეტისა. ის ცდილობს არ წარმოადგინოს აზრები, რომელთა სისწორეშიც დარწმუნებული არ არის. ეს მონაწილეებს საშუალებას აძლევს სერიოზულად მიიღონ ერთმანეთი. არგუმენტების და საბუთების უერადღებით მოსმენა შესაძლებელს ხდის თავდაპირებელად მიუღებელი გამონათქვამებშიც კი დანახული იქნეს ჭეშმარიტების მარცვალი. ასეთი საუბრის მიზანი არ არის დაანახო სხვას, რომ მართალი ხარ, არამედ მიაღწიო უფრო დრმა გაგებას.

წამყვანის ოლობი. ნეოსოკრატულ საუბარში საქმაოდ მაცრადაა რეგლამენტირებული წამყვანის და მონაწილეთა ქცევა [1:10-11]. წამყვანის უპირველესი ამოცანაა, გამოიყენოს თავისი ავტორიტეტი მხოლოდ პროცედურულ და არა შინაარსობრივ საკითხებში. მან ისე უნდა წარმართოს დისკუსია, რომ წევრები არ მოსწყდნენ განსახილველ საკითხს, მოსინჯონ გადაწყვეტის სხვადასხვა გზები და შეამოწმონ არგუმენტების სიძლიერე. წამყვანს არ შეუძლია განსახილველად შემოიტანოს საკუთარი თეორიები და გადაწყვეტები. ის როგორც მხოლოდ საუბრის მოდერატორი (ინგლ. „ფასილიტატორი“), უნდა იყოს მაქსიმალურად ნეიტრალური და ყველას უნდა მისცეს მოსაზრების გამოთქმის შანსი.

წამყვანის მეორე მნიშვნელოვანი ამოცანაა იზრუნოს სიცხადისა და გამჭვირვალობისთვის. სხვა სიტყვებით, როდესაც გამოითქმება ბუნდოვანი ან ბოლომდე ჩამოუყალიბებელი მოსაზრება, მან ჯგუფის ძალისხმევა იქმთკენ უნდა წარმართოს, რომ თანდათან მკაფიო გახდეს გამოთქმული აზრი. ამ დროს, რასაკვირველია, წევრებსაც მოეთხოვებათ რაც შეიძლება მკაფიოდ ჩამოაყალიბონ

სათქმელი, ეცადონ ბოლომდე გაიგონ სხვების აზრი და როცა საჭიროა დაეხმარონ მათ საკუთარი აზრების ბოლომდე გააზრებასა და მკაფიოდ ჩამოყალიბებაში.

წამყანის **მესამე** ამოცანაა ჯგუფს ხელი შეუწყოს არა ზედაპირული, არამედ საფუძვლიანი კონსენსუსის მიღწევაში. პეტერ მანის მნიშვნელოვანია, აღიარებს თუ არა ყოველი წევრი ერთობლივად მიღებულ შედეგებს. ერთიანი აზრი უფრო მეტი უნდა იყოს, ვიდრე მხოლოდ სუბიექტური მოსაზრება და ამიტომ ჯგუფი ცდილობს გაიაზროს მისი ყველა საფუძველი.

მეთოდური პრინციპი, რომელსაც პეტერ „კონკრეტულში დაფუძნებას“ უწოდებს გულისხმობს ჯგუფის წევრთა მიერ საკუთარი გამოცდილებაზე დაყრდნობას, როგორც ეს ზემოთ იყო აღნიშნული.

ნეოსოკრატული საუბარი ბევრი რამით პგავს ჯგუფური დისკუსიის რუთ კონისეულ (Ruth Cohn) მეთოდს – თემაზე ცენტრირებულ ინტერაქციას (TIZI), სადაც ასევე მნიშვნელოვანია სხვის აზრების პატივისცემა და ყურადღების კონცენტრირება თემაზე. ორივე მეთოდისთვის ძალზე მნიშვნელოვანია ე.წ. მეტასაუბარი, მეტაკომუნიკაცია. მეტასაუბარი გამოიყენება ჩვეულებრივი საუბრის ჩიხში შესვლის შემთხვევაში და ნიშნავს საუბარს თავად საუბრის პროცესის შესახებ, საუბარს იმის შესახებ, თუ როგორ მიმდინარეობს საუბარი პარტნიორებს შორის. ეს, როგორც წესი, კომუნიკაციის პროცესს კვლავ ანიჭებს დაკარგულ სპონტანურობას. კომუნიკაციის ცნობილი ავსტრიულ-ამერიკელი მკვლევარი პოლ ვაცლავიკი [9:49] მიიჩნევს, რომ მეტაკომუნიკაციის უნარი – ესაა ყოველი კვალიფიციური კომუნიკაციის აუცილებელი წინაპირობა და მომავლის კომუნიკაცია. სოკრატულ საუბარში მეტაკომუნიკაცია ნიშნავს წამყვანსა და ჯგუფის წევრებს შორის საუბრის რეფლექსის საგნად გადაქცევას, საუბრის სტრუქტურის და დინამიკის განხილვას. მეტასაუბარი საშუალებას იძლევა აგრეთვე დაიდოს შეთანხმებები, რომლებიც აიოლებენ შინაარსობრივი საუბრის პროცესს. ვინაიდან მეტასაუბარი წამყვანის ქცევასაც ხდის განხილვის საგნად, ნეოსოკრატულ საუბარში ის ჩვეულებრივ ჯგუფის ერთერთ წევრს მიჰყავს.

ლეონარდ ნელსონის დროს მის მიერ დაარსებულ სკოლაში „ვალკემიულებში“ (Walkemühle) განსახილველი თემები, როგორც წესი, ჯგუფიდან მოდიოდა, სადღესოდ კი თემა უკვე წინასწარაა მოცემული სემინარის გამოცხადებისას. ეს ზედმეტს ხდის თემის შერჩევისთვის აუცილებელ დისკუსიებს და იზოგება დრო.

მეთოდის გამოყენება

უნდა აღინიშნოს, რომ ნეოსოკრატული მეთოდი ყველა თემისთვის ერთნაირად გამოსადეგი არაა. უმჯობესია თემები, რომლებიც არ ითხოვს განსაკუთრებული ემპირიული მასალის ან ისტორიული მონაცემების ცოდნას, რაც, შესაძლოა, ყველასათვის ერთნაირად ხელმისაწვდომი არ იყოს. უფრო ხელსაყრელია აპრიორული თემები, რომელთა განხილვაც „წმინდა გონებითაა“ შესაძლებელი. ამასთან, საკითხები საკმარისად კომპლექსური და გაუმჯვირვალე უნდა იყოს, რათა ჯგუფის წევრებს საშუალება მიეცეთ, შეიმუშაონ ახალი და ნაყოფიერი ხედვები. თემა ასევე უნდა იყოს საინტერესო და აქტუალური, რათა მაღალი იყოს დისკუსიის მონაწილეობა მოტივაცია და დირდეს მათ მიერ ინტენსიური სულიერი მუშაობის ჩატარება.

ნეოსოკრატული მეთოდი უფრო ხშირად გამოიყენება უნივერსიტეტებში – თეორიული და პრაქტიკული ფილოსოფიის სემინარებში, მასწავლებელთა სასწავლო და გადამზადების ცენტრებში, მენეჯმენტის და სამედიცინო ეთიკის სემინარებში. ზოგადად მეთოდი ნაყოფიერია ყველგან, სადაც კონკრეტული პრობლემიდან ამოდიან და ზოგად გადაწყვეტას ეძებენ.

ნეოსოკრატული მეთოდის ღირსება ისაა, რომ ის აჩვევს დამოუკიდებელ და დისციპლინირებულ აზროვნებას და იმავდროულად აკავშირებს სუბიექტურს და ინტერსუბიექტურს, ინდივიდუალურსა და ზეინდივიდუალურს.

ის ხელს უწყობს სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბებას. მას ხშირად აკავშირებენ კანტის ცნობილ მოწოდებასთან (თუმცა ის რომაელ პოეტ პორაციუსს ეკუთვნის და კანტიმდევ განმანათლებლობის დევიზად ითვლებოდა), რომელიც განმანათლებლობის და სამოქალაქო

საზოგადოების დევიზად იქცა: „განმანათლებლობა – ეს არის ადამიანის გამოსვლა იმ არაზრდასრულობიდან, რომელიც მისივე პრალია. არაზრდასრულობა – ეს არის უუნარობა სხვისი გაძლოლის გარეშე გამოიყენო შენი განსჯის უნარი. მისივე პრალია ეს უმწიფრობა მაშინ, როდესაც ამის მიზეზი არა განსჯის უნარის ნაკლებობაა, არამედ ნაკლებობა გადაწყვეტილებისა და სიმამაცისა, გამოიყენო ის სხვისი გაძლოლის გარეშე. „Sapere aude! – გქონდეს სიმამაცე, გამოიყენო შენივე ხაუგურარი განსჯის უნარი – ესაა განმანათლებლობის დევიზი“ [5:9].

ლიტერატურა:

1. Birnbacher, D., Krohn, D., (Hrsg.): Das sokratische Gespräch. Stuttgart 2002. Einleitung.
2. Diogenes Laertius, Leben und Meinungen berühmter Philosophen. Hamburg 1990.
3. Goethe, I. W., Das Märchen. Freiburg i. Br. 1946
4. Heckmann, G., Lenkungsaufgaben des sokratischen Gesprächsleiters. ოგნზო: Das sokratische Gespräch. Stuttgart 2002
5. Kant, I., Beantwortung der Frage: Was ist Aufklärung? ოგნზო: Was ist Aufklärung. Stuttgart, 2006.
6. Maier, H., Sokrates. Tübingen 1913.
7. Nelson, L., Die sokratische Methode. ოგნზო: Das Sokratische Gespräch. Stuttgart 2002.
8. Platon, Theätet. Übersetzt von E. Martens. Stuttgart 2007.
9. Watzlavick, P. Beavin, J. H. Jackson, D. D., Pragmatics of human communication. New York 1967.

Nodar Belkania

Neo -Socratic dialogue as a group discussion method

Resume

The article presents a brief overview of the history of Socratic method from the Socrates times up to now and its modification by German philosophers Leonard Nelson and Gustav Heckman, known as *Neo-Socratic Dialogue*.

It describes the main principles of Neo-Socratic dialogue, the spheres and limits of its application and the way it proceeds in the group. It also focuses on the importance of this method in terms of developing independent thinking and, accordingly, formation of civil society.